

TERM-1

SAMPLE PAPER

SOLVED

संस्कृतम्

अवधि: : सार्धैक-होरा

सम्पूर्णाङ्काः : 40

प्रश्नपत्रस्वरूपम्—सैंपल पेपर 1 में दिये गये निर्देशानुसार।

बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः

40 अङ्काः

अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

1. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां सन्धिं सन्धिच्छेदं वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत— (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) $1 \times 4 = 4$
(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों के संधि अथवा संधि-विच्छेद करके उचित उत्तर विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न)

- प्रकृतिरेव शरणम् शुचिपर्यावरणम्।
(क) प्रकृतिः + एव (ख) प्रकृति + रेव
(ग) प्रकृतिरे + व (घ) प्र + कृतिरेव
- अयमेकस्तावद्विभज्य भुज्यताम्।
(क) अयमेकः + तावद्
(ख) अयमेकस्ता + वद्
(ग) अयम + कस्तावद्
(घ) अयमेक + तावद्
- युष्मद्दर्शनात् कुशलमिव।
(क) युष्मद् + दर्शनात्
(ख) युष्मत् + दर्शनात्
(ग) युष्मद् + दर्शनात्
(घ) युष्म + दर्शनात्
- किं नामधेयो भवतोर्गुरुः ?
(क) भवतो + र्गुरुः (ख) भवत + गुरुः
(ग) भवतोः + गुरुः (घ) भवतः + गुरुः

- न कश्चिदस्मिन् तपोवने तस्य नाम व्यवहरति'
(क) कश्चिद् + अस्मिन्
(ख) कश्चित् + अस्मिन्
(ग) कश्चिद् + अस्मिन्
(घ) कस्मिन् + अस्मिन्

2. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत—(केवलं प्रश्न चतुष्टयम्) $1 \times 4 = 4$
(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों का समास अथवा विग्रह दिए गए विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न)

- महानगरमध्ये चलदनिशं कालायसचक्रम्।
(क) महानगरस्य मध्ये
(ख) महानगरं मध्यं
(ग) महानगरे मध्ये
(घ) महानगरेषु मध्ये
- यथासमयं विद्यालयं गच्छ।
(क) समयेन अनतिक्रम्य
(ख) समयम् अतिक्रम्य
(ग) समयम् अनतिक्रम्य
(घ) समयं यथा

- (iii) भक्ष्यं समलं धरातलम्।
 (क) समम् मलम् (ख) मलेन सहितम्
 (ग) मल सहितम् (घ) मलम् समम्
- (iv) अधुना मम माता च पिता च आगच्छतः।
 (क) मातापितौ (ख) पितरौ
 (ग) मातपितरौ (घ) मातापिता
- (v) उपग्रामम् नदी वहति।
 (क) ग्रामस्य समीपम् (ख) ग्रामस्य प्रति
 (ग) ग्रामस्य पश्चात् (घ) ग्रामस्य अनु

3. अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रकृति-प्रत्ययौ संयोज्य विभज्य वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत—(केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

$$1 \times 4 = 4$$

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पदों के प्रकृति-प्रत्ययों को जोड़कर अथवा अलग करके उचित उत्तर विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न)

- (i) जीवने विद्यायाः अपि महत्त्वं वर्तते।
 (क) महत् + त्वं (ख) महत् + त्व
 (ग) महत्त + त्व (घ) महत्त्व + तल्
- (ii) गङ्गानदी हिमालयात् उद्भवति।
 (क) नद् + डीप् (ख) नद् + इन
 (ग) नद् + डीप् (घ) नद् + डीप्
- (iii) प्रकृतेः रमणीय + तल् दर्शनीया अस्ति।
 (क) रमणीये (ख) रमणीयतां
 (ग) रमणीयता (घ) रमणीयम्
- (iv) मम देशः शक्ति + मतुप् भवेत्।
 (क) शक्तिमान् (ख) शक्तिमतः
 (ग) शक्तिमत् (घ) शक्तिमती
- (v) जननीतुल्य वत्सल + टाप् = 1
 (क) वत्सला (ख) वत्सली
 (ग) वत्सलः (घ) वात्सल्यम्

4. अधोलिखितानां वाक्यानां वाच्यपरिवर्तनं कृत्वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नत्रयम्)

$$1 \times 3 = 3$$

(निम्नलिखित वाक्यों का वाच्य परिवर्तन करके विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल तीन प्रश्न)

- (i) सः गीतम् गायति।
 (क) तान गीतं गायति।
 (ख) तेन गीतं गीयते।
 (ग) तानि गीतं गीयते
 (घ) तपा गीतं गीयते

- (ii) मया गम्यते।
 (क) अहं गच्छामि (ख) आवां गच्छामि
 (ग) अहं गच्छामः (घ) अहं गच्छानि
- (iii) त्वया फलं खाद्यते।
 (क) आवाम् फलं खादसि
 (ख) अहं फलं खादामि
 (ग) त्वं फलं खादसि
 (घ) त्वं फलं खादिष्यति
- (iv) लवः वनं गच्छति।
 (क) लवेन वनं गम्यते
 (ख) लवः वनं गम्यते
 (ग) लव कुशौ वनं गम्यते
 (घ) वनः लवेन गम्यते

5. अधोलिखित दिनचर्यायां रिक्त स्थानानि कालबोधक शब्दैः विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

$$1 \times 4 = 4$$

(कालबोधक शब्दों से निम्नलिखित दिनचर्या को उचित विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न)

- (i) मोहितः 5:15.....वादने देवालयं गच्छति।
 (क) पादोन-षष्ठ (ख) सपाद-पञ्च
 (ग) सार्ध-पञ्च (घ) सपाद षष्ठ
- (ii) सः 6:30.....वादने कीर्तनं करोति।
 (क) सपाद-षट् (ख) सार्ध-षट्
 (ग) सार्ध-षष्ठ (घ) पादोन सप्त
- (iii) सः 6:45.....वादने देवालयात् आगच्छति।
 (क) सार्ध-सप्त (ख) सपाद-सप्त
 (ग) पादोन-सप्त (घ) सप्त
- (iv) सः 9:00.....वादने कार्यालयं गच्छति।
 (क) दश (ख) नवे
 (ग) नव (घ) सपाद-नव
- (v) ततः 3:15.....वादने गृहम् आगच्छति।
 (क) सपादत्रि (ख) पादोन-त्रि
 (ग) आर्ध-त्रि (घ) सपाद पञ्च

6. अधोलिखितवाक्येषु रिक्तस्थानानि उचितैः अव्ययपदैः पूरयत। (केवलं प्रश्नत्रयम्)

$$1 \times 3 = 3$$

(दिए गए उचित अव्यय पदों से वाक्यों में रिक्तस्थानों की पूर्ति कीजिए।) (केवल तीन प्रश्न)

- (i) अपराधिनः असत्यं वदन्ति।
 (क) नूनम् (ख) सहसा
 (ग) कदा (घ) तदा
- (ii) हे ईश्वर! मम बन्धुः।
 (क) सहसा (ख) एव
 (ग) अत्र-तत्र (घ) अद्य

(iii) भारतम् अतिसमृद्धम् आसीत् ।

- (क) तत्र (ख) कदा
(ग) पुरा (घ) तथा

(iv) दीने कृते दया न भवति ।

- (क) च (ख) अद्य
(ग) वृथा (घ) श्वः

7. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदम् अशुद्धम् अस्ति, शुद्धं पदं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत—
(केवलं प्रश्नत्रयम्) $1 \times 3 = 3$

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित पद अशुद्ध है, शुद्ध पद को विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल तीन प्रश्न)

(i) वयं देशभक्ताः सन्ति ।

- (क) सः (ख) स्मः
(ग) आसीत् (घ) आसन्

(ii) भवन्तः किं करोति ?

- (क) अकरोत् (ख) कुर्वन्ति
(ग) करोषि (घ) कुरुतः

(iii) मम मने करुणा अस्ति ।

- (क) मनसा (ख) मनः
(ग) मनसि (घ) मनौ

(iv) कुशलवौ तापसौ ।

- (क) द्विः (ख) द्वे
(ग) द्वौ (घ) त्रि

पठित-अवबोधनम्

8. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत । (केवलं प्रश्नपञ्चकम्)

$$1 \times 5 = 5$$

(रेखांकित पदों के आधार पर प्रश्न निर्माण विकल्पों में से चुनकर लिखिए।) (केवल पाँच प्रश्न)

(i) पर्यावरणं शुचि भवेत् ।

- (क) कथम् (ख) कीदृशं
(ग) कम् (घ) किम्

(ii) बुद्धिमती पुत्रद्वयोपेता पितुः गृहं प्रति चलिता ।

- (क) कस्य (ख) केषाम्
(ग) कस्याः (घ) कुत्र

(iii) गुणमहताम् अपि वयोऽनुरोधात् शिशुजनः लालनीयः एव भवति ।

- (क) के (ख) का
(ग) कः (घ) कम्

(iv) सा भूमौ पतितं स्वपुत्रं दृष्टवती ।

- (क) तत्र (ख) कुत्र
(ग) कदा (घ) क्व

(v) धैर्यवान् लोके परिभवं न प्राप्नोति ।

- (क) कः (ख) कति
(ग) कस्य (घ) के

(vi) दीने पुत्रे माता कृपा-आर्द्र-हृदया भवेत्

- (क) कः (ख) कैः
(ग) का (घ) कम्

9. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रसङ्गानुकूलम् उचितार्थं चित्वा लिखत— (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)

(निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित शब्दों के

प्रसङ्गानुकूल उचित अर्थ चुनकर लिखिए।) (केवल चार प्रश्न) $1 \times 4 = 4$

(i) अत्र जीवनं दुर्लभं जातम् ।

- (क) सरलतम् (ख) कठिनम्
(ग) जटिलम् (घ) सहजम्

(ii) व्याघ्रः तथा कृत्वा काननं ययौ ।

- (क) अगच्छत् (ख) अधावताम्
(ग) अधावत् (घ) गमिष्यति

(iii) सोऽयं परिकरः श्रोतारं पुनाति ।

- (क) पवित्रं करोति (ख) पालयति
(ग) पिबति (घ) पावयति

(iv) दुर्बलः बलीवर्दः जवेन गन्तुम् अशक्तः आसीत् ।

- (क) सुखेन (ख) तीव्रगत्या
(ग) मन्दं (घ) शीघ्रेण

(v) पाषाणी सभ्यता निसर्गे समाविष्टा न स्यात् ।

- (क) प्रकृत्याम् (ख) शरीरे
(ग) धरातले (घ) मनसि

10. प्रदत्तेभ्यः विकल्पेभ्य उचितम् उत्तरं चित्वा लिखत—(केवलं प्रश्नषट्कम्) $1 \times 6 = 6$

(दिए गए विकल्पों में से उचित उत्तर चुनकर लिखिए।) (केवल छः प्रश्न)

(i) 'वसति स्म' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

- (क) सा (ख) राजपुत्रः
(ग) नाम (घ) सः

(ii) 'जाया' इति पदस्य पर्यायपदं गद्यांशे किम् ?

- (क) पत्नी (ख) भार्या
(ग) बुद्धिमती (घ) जननी

(iii) 'युवाम्' इति कर्तृपदस्य क्रियापदं किम् ?

- (क) कुरुथः (ख) कुरुथ
(ग) करोषि (घ) कुरुतः

- (iv) शुचि इत्यस्य विलोमपदं किम् अस्ति ?
 (क) शरणम् (ख) मलिनम्
 (ग) पर्यावरणम् (घ) पवित्रम्
- (v) शिला इत्यस्मिन्नर्थे कः शब्दः अत्र न प्रयुक्तः ?
 (क) पाषाणः (ख) प्रस्तरः
 (ग) उपलः (घ) चट्टानम्
- (vi) त्रासः इत्यस्य पर्यायपदं किमस्ति ?
 (क) एवं (ख) भयम्
 (ग) तन्वि (घ) भी
- (vii) अधोलिखितेषु विशेष्यपदं किम् अस्ति ?

- (क) पुत्रद्वयोपेता (ख) बुद्धिमती
 (ग) भार्या (घ) पुत्रः
- (viii) अयं परिकरः नियतं श्रोतारं पुनाति रमयति च ।
 इत्यस्मिन् वाक्ये कर्म पदं किमस्ति ?
 (क) नियतं (ख) श्रोतारं
 (ग) पुनाति (घ) रमयति
- (ix) माता कृपा-आर्द्र-हृदया भवेत् विशेष्यपदं किमत्र अस्ति ?
 (क) माता (ख) आर्द्रम्
 (ग) हृदयं (घ) कृपा

SOLUTION

SAMPLE PAPER-3

बहुविकल्पात्मकाः प्रश्नाः

अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

- (i) (क) प्रकृतिः + एव
 (ii) (क) अयमेकः + तावद्
 (iii) (ख) युष्मत् + दर्शनात्
 (iv) (ग) भवतोः + गुरुः
 (v) (ख) कश्चित् + अस्मिन्
- (i) (क) महानगरस्य मध्ये
 (ii) (ग) समयम् अनतिक्रम्य
 (iii) (ख) मलेन सहितम्
 (iv) (ख) पितरौ
 (v) (क) ग्रामस्य समीपम्
- (i) (ख) महत् + त्व
 (ii) (क) नद् + डीप्
 (iii) (ग) रमणीयता
 (iv) (क) शक्तिमान्
 (v) (क) वत्सला
- (i) (ख) तेन गीतं गीयते ।
 (ii) (क) अहं गच्छामि ।
 (iii) (ग) त्वं फलं खादसि ।
 (iv) (क) लवेन वनं गभ्यते ।
- (i) (ख) सपाद-पञ्च
 (ii) (ख) सार्ध-षट्
 (iii) (ग) पादोन-सप्त
 (iv) (ग) नव
 (v) (क) सपादत्रि
- (i) (क) नूनम्
 (ii) (ख) एव

- (iii) (ग) पुरा
 (iv) (ग) वृथा
- (i) (ख) स्मः
 (ii) (ख) कुर्वन्ति
 (iii) (ग) मनसि
 (iv) (ग) द्वौ

पठित-अवबोधनम्

- (i) (ख) कीदृशं
 (ii) (क) कस्य
 (iii) (ग) कः
 (iv) (ख) कुत्र
 (v) (क) कः
 (vi) (ग) का
- (i) (ख) कठिनम्
 (ii) (क) अगच्छत्
 (iii) (क) पिवत्रं करोति
 (iv) (ख) तीव्रगत्या
 (v) (क) प्रकृत्याम्
- (i) (ख) राजपुत्रः
 (ii) (ख) भार्या
 (iii) (क) कुरुथः
 (iv) (ख) मलिनम्
 (v) (ग) उपलः
 (vi) (ख) भयम्
 (vii) (ख) बुद्धिमती
 (viii) (ख) श्रोतारं
 (ix) (क) माता